

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378:61:316.77

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20520028>

Міждисциплінарна інтеграція у формуванні комунікативної компетентності майбутніх лікарів

Колісник-Гуменюк Юлія Ігорівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної освіти
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
<https://orcid.org/0000-0001-8047-9143>

Гуменюк Василь Васильович,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри медицини
катастроф та військової медицини, ДНТ «Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького», <https://orcid.org/0000-0003-2736-3875>

Прийнято: 05.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. У статті комплексно розглянуто проблему формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів на основі міждисциплінарної інтеграції як одного з провідних напрямків модернізації сучасної медичної освіти. Обґрунтовано, що в умовах динамічних змін у системі охорони здоров'я, зростання ролі пацієнтоорієнтованого підходу та цифровізації медичної практики, особливої актуальності набуває здатність майбутніх спеціалістів до ефективного професійного спілкування. Підкреслено, що комунікативна компетентність лікаря – це складне інтегративне утворення, яке поєднує знання, вміння, навички, цінності та особистісні якості, необхідні для ефективною взаємодії з пацієнтами, їхніми

родинами, колегами та представниками інших професійних груп. У дослідженні наголошується на важливості поєднання медичних, соціально-гуманітарних та педагогічних знань, що забезпечує цілісність професійної підготовки майбутніх лікарів. Доведено, що міждисциплінарна інтеграція сприяє формуванню клінічного мислення, розвитку емпатії, толерантності, етичної відповідальності та здатності до конструктивного діалогу. Особлива увага приділяється ролі гуманітарних дисциплін (психології, етики, соціології, педагогіки) у розвитку комунікативної культури майбутнього лікаря, а також формуванню навичок освітньої діяльності, спрямованої на підвищення рівня медичної обізнаності населення. Визначено, що міждисциплінарний підхід створює умови для інтеграції теоретичних знань та практичних навичок, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, професійної ідентичності та готовності до міжпрофесійної взаємодії. У статті основна увага приділяється використанню сучасних цифрових технологій (онлайн-платформ, симуляційних середовищ, телемедицини, інтерактивних освітніх ресурсів) як ефективного інструменту інтеграції знань та розвитку комунікативних навичок. Підкреслюється, що цифрові засоби навчання розширюють можливості моделювання професійних ситуацій, формують навички дистанційного спілкування та самостійного навчання.

Результати дослідження свідчать про те, що впровадження міждисциплінарної інтеграції у підготовку майбутніх лікарів забезпечує підвищення якості освітнього процесу, сприяє формуванню конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до ефективного професійного спілкування, критичного мислення, етичної поведінки та активної навчальної діяльності в умовах сучасного медичного середовища.

Ключові слова: медична освіта, комунікативна компетентність, міждисциплінарна інтеграція, професійна підготовка; майбутні лікарі, цифрові технології, просвітницька діяльність; етика спілкування.

Interdisciplinary integration in forming communicative competence of future doctors

Yuliia Kolisnyk-Humeniuk,

Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of the Technological Education Department, Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University, <https://orcid.org/0000-0001-8047-9143>

Vasyl Humeniuk,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Disaster Medicine and Military Medicine, Danylo Halytsky Lviv National Medical University, <https://orcid.org/0000-0003-2736-3875>

***Abstract.** The article comprehensively examines the problem of forming communicative competence of future doctors on the basis of interdisciplinary integration as one of the leading directions of modernization of modern medical education. It is substantiated that in the conditions of dynamic changes in the healthcare system, the growth of the role of a patient-oriented approach and the digitalization of medical practice, the ability of future specialists to effective professional communication becomes particularly relevant. It is emphasized that the communicative competence of a doctor is a complex integrative formation that combines knowledge, skills, abilities, values and personal qualities necessary for effective interaction with patients, their families, colleagues and representatives of other professional groups. The study emphasizes the importance of combining*

medical, socio-humanitarian and pedagogical knowledge, which ensures the integrity of the professional training of future doctors. It is proven that interdisciplinary integration contributes to the formation of clinical thinking, the development of empathy, tolerance, ethical responsibility and the ability to constructive dialogue. Particular attention is paid to the role of humanitarian disciplines (psychology, ethics, sociology, pedagogy) in the development of the communicative culture of the future doctor, as well as the formation of skills for educational activities aimed at increasing the level of medical awareness of the population.

It is determined that an interdisciplinary approach creates conditions for the integration of theoretical knowledge and practical skills, contributes to the formation of value orientations, professional identity and readiness for interprofessional interaction. The article focuses on the use of modern digital technologies (online platforms, simulation environments, telemedicine, interactive educational resources) as an effective tool for the integration of knowledge and the development of communicative skills. It is emphasized that digital learning tools expand the possibilities for modeling professional situations, forming skills for distance communication and independent learning.

The results of the study indicate that the introduction of interdisciplinary integration into the training of future doctors ensures an increase in the quality of the educational process, contributes to the formation of a competitive specialist capable of effective professional communication, critical thinking, ethical behavior and active educational activity in the conditions of the modern medical environment.

Keywords: *medical education, communicative competence, interdisciplinary integration, professional training, future doctors, digital technologies, educational activities, ethics of communication.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів зумовлена сучасними тенденціями розвитку системи охорони здоров'я, яка потребує фахівців нового типу – професійно компетентних, соціально відповідальних та здатних до ефективної взаємодії з різними категоріями населення. У сучасному суспільстві лікар виконує не лише функції діагностики та лікування, але й виступає консультантом, наставником, просвітителем, що вимагає високого рівня комунікативної культури.

Міждисциплінарний характер медичної діяльності передбачає інтеграцію знань із медицини, психології, педагогіки, соціології та етики, що створює необхідність формування комплексної комунікативної компетентності. Вона забезпечує не лише професійне спілкування, а й розвиток емпатії, здатності до підтримки пацієнта, уміння вести діалог у складних соціальних та емоційних ситуаціях.

Додатковим чинником актуальності є цифровізація медицини, яка змінює традиційні форми комунікації. Використання телемедицини, електронних медичних карт, онлайн-консультацій та цифрових освітніх платформ потребує від лікаря поєднання професійної та цифрової грамотності, що розширює спектр його комунікативних завдань [11].

Не менш важливим є аспект профілактики та просвітницької діяльності, адже лікар має бути здатним доступно пояснювати складні медичні питання, формувати у пацієнтів мотивацію до здорового способу життя та підвищувати рівень медичної культури суспільства.

Значення міждисциплінарної інтеграції в сучасній медичній освіті полягає у забезпеченні цілісної та комплексної підготовки майбутніх лікарів, яка виходить за межі суто медичних знань і охоплює соціально-гуманітарні, психологічні та педагогічні аспекти. Такий підхід дозволяє формувати у студентів не лише професійні компетентності, а й комунікативні, етичні та

культурні навички. Він сприяє розвитку критичного мислення, здатності аналізувати складні клінічні ситуації з урахуванням соціальних і психологічних чинників, а також формує готовність до просвітницької діяльності.

Особливого значення міждисциплінарна інтеграція набуває в умовах цифровізації медицини, коли лікар має бути готовим працювати з електронними ресурсами, телемедичними платформами та цифровими інструментами комунікації. Це розширює його професійні можливості та підвищує якість взаємодії з пацієнтами та забезпечує доступність медичних знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які досліджували питання міждисциплінарної інтеграції у формуванні комунікативної компетентності майбутніх лікарів, виокремлюються представники української та зарубіжної наукової спільноти. Їхні праці акцентують увагу на поєднанні медичних, гуманітарних і цифрових знань у процесі професійної підготовки лікаря, що забезпечує комплексний розвиток особистості та формування готовності до ефективної комунікації.

До українських науковців, які активно працюють у цьому напрямі, належать: Некрашевич Т., Сипало А., Лавріненко А., Краснікова Л., Колісник М. [8] (досліджують міждисциплінарні зв'язки у формуванні лінгвістичної та комунікативної компетентності майбутніх лікарів). Вагомий внесок зробили також Корда М. [6], Кліщ І. [4], Калинюк Н. [3] (розробляють концепції професійної підготовки майбутніх медиків на засадах міждисциплінарної інтеграції). Пакульєва О, Нечаєва Є., Радецька А., Кудрявцева Т. [5], Олізько Ю. [9] (аналізують процес формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів у міждисциплінарному контексті).

Серед зарубіжних науковців варто відзначити: Сільвермана Д. [14], який досліджує комунікацію у професійних сферах, зокрема у медицині. Грінхалл Т.

[10] (вивчає міждисциплінарні аспекти медичної освіти та роль комунікації у клінічній практиці), Корбін Д., Стросс А. [15] є авторами праць, присвячених соціальній взаємодії та комунікативним процесам у сфері охорони здоров'я, Роттгофф Т. [13] (досліджує міждисциплінарні підходи у медичній освіті та розвиток комунікативних навичок студентів), Йошіхіко Маехара [12] (акцентує увагу на формуванні комунікативних навичок лікарів у контексті сучасних освітніх реформ).

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

Проаналізувавши дані джерела ми прийшли до висновку, що комунікативна компетентність у сучасній науковій літературі визначається як інтегрована характеристика особистості, що поєднує знання, уміння, навички, цінності та досвід, необхідні для ефективної взаємодії у професійній та соціальній сферах. Вона розглядається не лише як володіння мовними нормами, а й як здатність застосовувати їх у конкретних умовах, враховуючи контекст, адресата та мету спілкування. Таким чином, комунікативна компетентність виступає багатовимірним явищем, яке охоплює мовленнєві, соціально-психологічні та культурні аспекти, що забезпечують результативність комунікації та досягнення взаєморозуміння.

Метою даного дослідження є обґрунтування та розробка педагогічних умов формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції, що забезпечує їхню готовність до професійної діяльності в сучасному медичному та цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль комунікації у професійній діяльності лікаря полягає у забезпеченні взаєморозуміння з пацієнтом, створенні атмосфери довіри та мотивації до лікування. Комунікативна компетентність охоплює здатність чітко пояснювати інформацію, враховувати психологічний стан пацієнта, проявляти емпатію та підтримку. Вона тісно пов'язана з професійною етикою, яка визначає межі та

зміст спілкування, а також із культурою спілкування, що забезпечує якість взаємодії.

Культура спілкування, своєю чергою, визначає якість комунікативної взаємодії. Вона включає мовленнєву культуру, використання відповідних вербальних і невербальних засобів, толерантність та здатність до конструктивного діалогу. Висока культура спілкування сприяє зниженню конфліктних ситуацій, підвищує рівень задоволеності пацієнтів медичними послугами та формує позитивний соціальний імідж лікаря.

Таким чином, комунікація у професійній діяльності лікаря є не лише засобом передачі інформації, а й важливим інструментом реалізації професійної етики та культури спілкування. Вона забезпечує цілісність медичної практики, сприяє формуванню довіри та партнерських відносин із пацієнтами, а також визначає ефективність роботи лікаря у сучасному соціально-професійному середовищі.

Саме тому значення міждисциплінарної інтеграції є важливим. Вона проявляється у кількох аспектах. По-перше, вона сприяє формуванню цілісної картини світу та професійної діяльності, де медичні знання доповнюються соціальними й гуманітарними контекстами. По-друге, інтеграція забезпечує розвиток критичного мислення та здатності до комплексного аналізу проблем, що особливо важливо у сфері охорони здоров'я. По-третє, вона створює умови для формування готовності до просвітницької діяльності, адже лікар має бути здатним пояснювати складні медичні явища доступною мовою, враховуючи соціальні та культурні особливості пацієнтів.

У сучасному освітньому процесі міждисциплінарна інтеграція реалізується через інтерактивні методи навчання (рольові ігри, кейс-методи, тренінги, дискусії), проєктну діяльність, використання цифрових технологій та симуляційних платформ. Це дозволяє студентам відпрацьовувати

комунікативні стратегії у безпечному середовищі та готуватися до реальних професійних ситуацій [2].

Суттєву роль у формуванні комунікативної компетентності також відіграє клінічна практика. Безпосередня взаємодія з пацієнтами під керівництвом викладача або наставника дозволяє застосувати набуті знання в реальних умовах, розвиває відповідальність, професійну етику та здатність до рефлексії. Важливим елементом є обговорення клінічних випадків, аналіз комунікативних стратегій та самооцінка власної діяльності.

Ефективна реалізація міждисциплінарної інтеграції у підготовці майбутніх лікарів потребує створення відповідних організаційно-педагогічних умов, які забезпечують цілісність освітнього процесу, узгодженість змісту навчання та спрямованість на формування професійних і комунікативних компетентностей. У сучасному освітньому середовищі такі умови виступають основою підвищення якості підготовки фахівців і їх готовності до міжпрофесійної взаємодії.

Передусім важливою умовою є інтеграція змісту освіти, що передбачає узгодження навчальних програм різних дисциплін: клінічних, природничих і соціально-гуманітарних. Це дозволяє уникнути фрагментарності знань, сприяє формуванню цілісного бачення професійної діяльності та забезпечує перенесення знань у практичну площину. Особливого значення набуває включення тем, спрямованих на розвиток комунікативної компетентності, медичної етики, психології спілкування та педагогічних основ взаємодії з пацієнтом.

Другою важливою умовою є координація діяльності викладачів різних кафедр і дисциплін. Спільне планування занять, розробка інтегрованих курсів, проведення міждисциплінарних семінарів і тренінгів сприяють узгодженості освітнього процесу. Така взаємодія забезпечує єдині підходи до формування

компетентностей і дозволяє ефективно поєднувати теоретичні знання з практичними навичками.

Необхідною умовою є також формування освітнього середовища, орієнтованого на практику. Це передбачає організацію клінічної практики, стажувань, участь у міжпрофесійних командах, що дозволяє студентам застосовувати інтегровані знання у реальних умовах. Важливою складовою є наставництво з боку досвідчених фахівців, яке сприяє професійному становленню майбутніх лікарів.

Важливою організаційно-педагогічною умовою є система оцінювання результатів навчання, яка має враховувати міждисциплінарний характер підготовки. Оцінювання повинно бути комплексним і спрямованим не лише на перевірку знань, а й на визначення рівня сформованості практичних умінь, комунікативних навичок, етичної культури та здатності до професійної взаємодії.

Таким чином, реалізація міждисциплінарної інтеграції у медичній освіті можлива за умови комплексного поєднання організаційних і педагогічних чинників: інтеграції змісту навчання, координації діяльності викладачів, застосування інноваційних методів, практичної спрямованості підготовки, використання цифрових технологій та вдосконалення системи оцінювання. Сукупність цих умов забезпечує формування компетентного, мобільного та конкурентоспроможного фахівця, здатного до ефективної професійної діяльності в сучасному медичному середовищі [1].

Упровадження міждисциплінарної інтеграції у процес підготовки майбутніх лікарів забезпечує досягнення комплексних освітніх результатів, що охоплюють когнітивну, діяльнісну та ціннісно-мотиваційну сфери. Насамперед спостерігається підвищення рівня сформованості комунікативної компетентності, яка проявляється у здатності студентів ефективно встановлювати контакт із пацієнтами, вести професійний діалог,

аргументовано пояснювати медичну інформацію та дотримуватися етичних норм спілкування. Це, у свою чергу, підвищує рівень задоволеності пацієнтів медичною допомогою та сприяє ефективності лікування.

Одним із ключових результатів також є формування цілісного клінічного мислення, що ґрунтується на інтеграції знань із різних дисциплін. Студенти навчаються аналізувати клінічні ситуації з урахуванням медичних, психологічних і соціальних чинників, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень у професійній діяльності. Підвищується рівень готовності до міжпрофесійної взаємодії, що є важливим у сучасній системі охорони здоров'я [7].

Очікуваним ефектом є також підвищення рівня готовності до просвітницької діяльності. Студенти набувають умінь доступно пояснювати медичну інформацію широкій аудиторії, проводити профілактичну роботу, популяризувати здоровий спосіб життя. Така діяльність є важливою складовою сучасної медичної практики.

Висновки. Отже, результати реалізації міждисциплінарної інтеграції мають системний характер і забезпечують формування висококваліфікованого, комунікативно компетентного, етично відповідального та конкурентоспроможного лікаря, здатного до ефективної професійної діяльності у сучасному медичному середовищі. Практичне значення цього процесу полягає у створенні навчальних програм, що поєднують гуманітарні, соціальні та медичні дисципліни, формуючи цілісне бачення професійних завдань. Важливим є також розвиток комунікативних навичок через тренінги з медичної комунікації, рольові ігри та симуляційні заняття, які дозволяють майбутнім лікарям відпрацьовувати діалог із пацієнтами у максимально наближених до реальності умовах.

Значну роль у цьому процесі також відіграє використання цифрових технологій, адже віртуальні лабораторії, симулятори пацієнтів та

онлайн-платформи створюють середовище для міждисциплінарної взаємодії студентів і викладачів. Це сприяє формуванню навичок командної роботи, критичного мислення та здатності інтегрувати знання з різних галузей у практичну діяльність. Важливим доповненням є залучення студентів до міждисциплінарних проєктів, де поєднуються медичні, психологічні та соціальні аспекти, що дозволяє майбутнім лікарям бачити проблему комплексно та знаходити ефективні рішення.

Не менш значущим є розвиток комунікативних навичок, який забезпечується завдяки тренінгам з медичної комунікації, рольовим іграм та симуляційним заняттям. Використання цифрових технологій, зокрема віртуальних лабораторій, симуляторів пацієнтів та онлайн-платформ, створює середовище для міждисциплінарної взаємодії студентів і викладачів, формує навички командної роботи та здатність інтегрувати знання з різних галузей у практичну діяльність.

Особливу увагу слід приділити етичному виміру міждисциплінарної інтеграції. Інтеграція курсів з медичної етики та деонтології у навчальний процес сприяє формуванню відповідальності, професійної культури та здатності лікаря діяти відповідно до моральних норм. Таким чином, комплексний підхід, що включає інтеграцію дисциплін, розвиток комунікативних навичок, використання цифрових технологій, реалізацію міждисциплінарних проєктів та етичну підготовку, забезпечує формування сучасного лікаря, готового до викликів професійної діяльності у глобалізованому медичному середовищі.

Список джерел

1. Гуменна Н.В. Міждисциплінарна інтеграція у професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18. Т. 1. С. 121–126. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-26>.

2. Гуменний О., Кобиця В. Фаховий розвиток викладачів професійнотеоретичної підготовки шляхом удосконалення цифрової компетентності: спецкурс для викладачів професійно-теоретичної підготовки закладів професійної освіти. Вінниця: ТОВ «Ландо-ЛТД», 2025. 86 с.

3. Калинюк Н. М. Особливості підготовки студентів-медиків на засадах міждисциплінарної інтеграції: практичний аспект. *Інженерні та освітні технології*. 2022. № 10 (1). С. 43-51.

4. Кліщ І. Міждисциплінарні підходи до вивчення науки. *Методологія соціально-економічного пізнання*. Київ: BukLib.net, 2024. С. 45–62.

5. Пакульєва О. С., Нечаєва Є. О., Радецька А. О., Кудрявцева Т. О. Комунікативна компетентність майбутніх лікарів: дослідження та формування. *Медичні та біологічні науки: міждисциплінарний аспект: матеріали Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної internet-конференції до Всесвітнього дня анатомії (17 жовтня 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Д. М. Шияна; Приватний вищий навчальний заклад «Харківський міжнародний медичний університет»*. Харків, СГ НТМ «Новий курс», 2024. С. 292-293.

6. Корда М. М., Шершун Г. Г., Куліцька М. І., Підручна С. Р., Острівка О. І., Яремчук О. З. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу на кафедрі медичної біохімії. *Медична освіта*. 2017. № 2. С. 28-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2017_2_8.

7. Кошова С. П., Гбур З. В., Пархоменко-Куцевіл О. І. Розвиток фахівців охорони здоров'я та лікарів: теорія і практика. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»» 2021. 340 с.

8. Некрашевич Т. В., Сипало А. О., Лавріненко А. С., Краснікова Л. В., Колісник М.І. Міждисциплінарна інтеграція як аспект формування

лінгвістичної компетентності здобувачів вищої медичної освіти. *Медицина та фармація: освітні дискурси*. 2024. Вип. 3. С. 77–82.

9. Олізько Ю.Ю. Міждисциплінарний підхід як засіб реалізації основних дидактичних принципів навчання. *Педагогічний дискурс*. 2015. Вип. 18. С. 161–165.

10. Greenhalgh T., Knight M., Buxton M., Husain L. Management of Post-Acute Covid-19 in Primary Care. *BMJ*, 2020. 370 p.

11. Haidamaka, O., Kolisnyk-Humeniuk, Yu., Storizhko, L., Marchenko, T., Poluboiaryna, I., & Bilova, N. Innovative Teaching Technologies in Postmodern Education: Foreign and Domestic Experience. *Postmodern Openings*, 2022. Vol. 13(1 Sup1). P. 159-172. <https://doi.org/10.18662/po/13.1Sup1/419>.

12. Maehara Y. Trifluridine/tipiracil plus bevacizumab as first-line treatment for elderly patients with metastatic colorectal cancer. *Cancer Medicine*, 2021 Jan;10(2):454-461.

13. Matthes E., Rotthoff T. The pedagogical relationship in medical education and training: A critical analysis. *GMS Journal for Medical Education*, 2024; 41(4):Doc49. doi: 10.3205/zma001704.

14. Silverman D. *Communication and Medical Practice: Social Relations in the Clinic*. London: Sage Publications, 1987. 279 p.

15. Corbin Juliet, Strauss Anselm. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. SAGE Publications, 2015. 434 p.